

Національна ідея в умовах інтеграції

З одержанням у 1991 році незалежності українська нація, здавалося б, вирішила проблему створення своєї власної держави, або, інакше кажучи, втілила у життя свою національну ідею. Реалізацію останньої, скажімо, Микола Міхновський на початку минулого сторіччя бачив в утворенні “однієї, єдиної, неподільної, вільної, самостійної України від гір Карпатських аж по Кавказькі”. Хоча кордони сучасної держави Україна не сягають Кавказу, бо є продуктом радянської адміністративної політики, будемо в цілому вважати мету державоутворення досягнутою.

Однак, що робити тепер, коли “мету тисячоліття” досягнуто? Яку форму має сучасна національна ідея і чи існує вона взагалі? А якщо існує, із якими проблемами зіткнеться?

Дехто саме в цій своєрідній невизначеності вбачає корінь нерішучості у крокуванні України шляхом розвитку. Дехто вважає, що причина нерішучого руху уперед полягає у кризі ідентичності. Як би там не було, більшість погоджується із тим, що в Україні відсутність єдиної консолідованої політичної позиції є наслідком несформованості політичної нації. Думка ж про те, що в Україні й досі триває формування національної держави, стала вже своєрідною аксіомою.

Парадоксальність сучасного становища України полягає в тому, що її національна ідея, точніше її реалізація, до певної міри є *несвоєчасною* в умовах тих тенденцій, що панують в світі. Тих тенденцій, що ми звикли заздалегідь визначати як тенденції *глобалізації*. За їх умов національно-державницький фактор припиняє своє домінування в світі. За словами А.Уткіна, складається враження, що суверенітет національних держав у майбутні десятиліття буде ослаблений згори наддержавними організаціями, а знизу підірваний самоорганізованими етнічними групами, сепаратизмом регіонів.

Таким чином, “національний фактор як консолідуючий елемент”, є вже своєрідною ретро-тенденцією, на перший план в світі виходить національний фактор як мотив до утворення нових держав за етнічною ознакою. Отже, за таких умов Україна також зіткнеться із проблемою “між двох вогнів” – з одного боку необхідністю пройти до кінця „необхідний етап історичного розвитку у вигляді добудови державності, а з другого – необхідністю грати за глобальними „правилами гри”, де суверенітет держави потерпає як у процесі дедалі більшого включення до глобальних економічних та політичних відносин, так і внаслідок внутрішніх проблем, здатних призвести до розколу суспільства.

Культурно-етнічні ознаки вже довели свою неспроможність стати ідейним центром об'єднання нації, то чому ж не звернути до більш нейтральних та універсальних у сучасному світі – технологічних засад нереалізованого потенціалу? Крім дуже приземлених ознак у вигляді загальної любові нації до української кулінарії чи так званому „шкурницькому інтересу” хотів би звернути увагу на те, як легко нація гуртується навколо відчуття свого потенціалу, своїх можливостей, обурюючись, коли який-небудь черговий поважний рейтинг ставить країну по сусідству із Зімбабве та Мозамбіком із деяких поважних питань. При тому, що відчуття це не є невиправданим – більшість з згаданих рейтингів чи якихось більш-менш серйозних досліджень з питань порівняння розвитку країн світу дуже чітко окреслює дисонанс співвідношення дійсних та можливих здобутків нашої країни.

Інакше кажучи, чому б нам не звернутись не до спільного минулого, а до спільного майбутнього. В данному випадку ідея конкурентноспроможності є тією самою ідеєю, що здатна влаштувати всіх та кожного. До того ж ця ідея далеко не є новою, і вже мала змогу довести свою користь, як тільки досягала доктринального рівня в тій чи іншій країні. Коли нація буде зацікавленою у спільній роботі, спрямованій на розкриття загального потенціалу розвитку, а найголовне – побачить перші результати цієї роботи проблема кризи ідентичності втратить актуальність.